

Szerkesztői iroda:
Nagy-Enyed
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adóznak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
félre . . . 2 frt.
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorát, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyiltér sora 15 kr.

Az iskolai év kezdetén.

A pihenés hetei elmúltak. Az új tanév beköszöntésével tanuló növendékeink seregei sietnek a Muzsáknak két hónapig üresen álló hajlékait újra megnépesíteni s a szellemi kiképzettségük érdekében elkezdett nemes munkásság fonalzárait ismét kezökre venni.

Szívünk örömmel telik meg, midőn az ifju nemzedékünk vidám zajongással látjuk sietni az iskolákba, hogy azokban romlatlan szívök érzelmei megtalálják a helyes irányt, melyben fejlődni és nyilvánulniuk kell ugy már a gyermekkorban, valamint az életnek ezt követő más szakáiban; hogy az az eleven erő, mely a gyermek szellemvilágában létezik, azon szellemi és erkölcsi kincsek összegyűjtésére hasznosíttassék, melyeknek birtokába jutva, az egyháznak, melyben születtek, a hazának, mely reménnyel tekint rájuk, a társadalomnak, nemzetöknek, melynek hajlamait, emlékeit, vágyait, reményeit örökölték, annak idejében felvilágosult, önértékes és munkás polgárai és polgárnői lehessenek s maguk számára tisztességes megélhetési módot biztosítsanak.

A mai társadalom megértette, tudja azon nagy igazságot, hogy egy államot, nemzetet ma már erőssé, becsültté kulturális fejlettsége tehet. Egyedül ez adhatja meg neki azon tényezőket, melyek a népek nagy versenyé mellett fennállását, megélhetését lehetővé teszik, biztosítják. A mely állam, nemzet ezen nagy igazságot megérteni nem akarja s ez okon kultur-intézményeinek korszerű fejlesztése érdekében nem tesz, nem áldoz annyit, mennyit tennie, áldoznia kellene, azt az államot, nemzetet a népek nagy versenyé ma már háttérbe szorítja, sőt még a mindennapi közönséges megélhetés eszközeit is kiragadja kezeiből. Ellenben a kulturális fejlettségi állapot magas foka még a kisebb számú nemzeteknek is a népek nagy családjában tekintélyt szerez s anyagi jólétet biztosít.

Ezért igyekezzik korunkban minden, az új idők követelményeit megérteni tudó nemzet iskolaügyét lázas sietséggel rendbehozni, fejleszteni. Tanügyére ezért hozza meg mindenik élni akaró állam kor-

mánya, mindenik nemzet társadalma a szükséges anyagi áldozatokat.

A tanügy az újabb időkben nálunk, a magyar államban is rendkívüli előrehaladást tett. S habár el kell ismerjük s készséggel el is ismerjük, hogy e téren igen sok még nálunk a teendő, mindamellett az e téren elért eredményekkel is meglehetünk elégedve. — Iskoláink évről-évre szaporodnak. A meglévők felszereltek, jókarba hozhatók. Növendékeink ma már bármely szakmára kiképezhetik magukat, mert vannak nem csak jól berendezett elemi és középiskoláink szép számmal, hanem vannak gazdasági tanintézetek, ipar- és kereskedelmi iskoláink is, melyekben a gyakorlati életre megkívántató képzettség alaposan elsajátítható, megszereshető.

Iskolákban tehát niúsen hiány. E tekintetben mulasztás vádjával nálunk sem az állam kormányát, sem a társadalmat indokolt vád nem terhelheti. Ha meglévő iskoláink nem eléggé népeseek, ezen elszomorító és felette káros jelenség oka első sorban a szülők lelkiismeretlen hanyagságában található meg.

A szülők kötelessége gyermekeiknek a kellő neveltetést megadni. Ez alól a kötelesség alól magát indokoltan egy szüle sem vonhatja ki. Ez a kötelesség elháríthatlan akadályt nem ismer. A szegénység, mire a hanyag, lelkiismeretlen szülők legnagyobb része hivatkozni szokott, hogy gyermekei nevelése terén elkövetett bűnös kötelességmulasztásukat fedezzék, nem elfogadható mentés, mert ma a szegény szülők gyermekei is tanulhatnak, ha nagyon csekély szülői segélyben részesülnek, vagy ha ezt teljesen nélkülözni kénytelenek is. Az állam és a társadalom eléggé gondoskodott, hogy a szegény sorsu szülők gyermekei is tanulhassanak, magukat kellőképpen kiképezhessék. — Ne éljenek tehát a szülők haszontalan, a józan megítélés bírói széke előtt egyáltalában meg nem állható mentéssel, hanem küldjék gyermekeiket iskolákba. Teljesítsék hiven, lelkiismeretesen gyermekeik taníttatásában nyilvánulni kellett legszen- tebb szülői kötelességüket. Ennek érdekében hozzanak meg minden kitelhető áldozatot, mert szen-

tebb, magasabb czélra nem áldozhatnak, mint arra, hogy gyermekeik szellemi és erkölcsi kiképzettségüket minden tőlük telhető áldozattal elősegítsék, s ha e czélra áldozni általában nem tudnak semmit, ami munkás és takarékos szülőknél alig feltehető, — legalább annyit tegyenek meg, hogy gyermekeiknek kössék szívökre a tanulás kötelességét s ezzel a szívökre oltott kötelességérzettel vezessék be az iskolába. Az ilyen, minden szülői támogatást nélkülözni kénytelen tanulókat segélyezését magára fogja venni a társadalom. Annyit, hogy gyermekeiket ne tartsák otthon avégre, hogy dolgoztassák, elsanyargassák, — hogy ne engedjék őket minden hasznos szellemi és erkölcsi kiképzetés nélkül a társadalomban felnövekedni ennek szerencsétlen félszeg tagjaivá: legalább ennyit minden szülőtől jogosan meglehet várni. Ez a legkevésbé, amit tőlük az állam, a nemzet, a társadalom, az egyház és saját gyermekeik jövődjéért méltán megkövetelhetnek. Ez nem jár áldozattal. Ennyit már csakugyan meg lehet tenniök. A mely szülők ennyit sem tesznek meg, — pedig fájdalom, sokan vannak, kik még ennyit sem tesznek meg, — oly mérvű bűnös mulasztást követnek el, melyért nagy és súlyos számadással tartoznak.

Felhívjuk tehát a szülőket, sőt kérjük a nemzet, a haza, az egyház, saját gyermekeik jövődjéért és önközlő nyugalma érdekében, hogy küldjék iskolába gyermekeiket. A serdülő nemzedék pedig értse meg, hogy azt az eleven erőt, melylyel rendelkezik, első sorban a maga szellemi és erkölcsi kiképzetésére kell felhasználnia. — Értse meg, miként a kínálkozó kedvező alkalmat, hogy magát bármely, hajlamainak megfelelő, tisztességes élet pályára alaposan kiképezze, elszalasztania olyan mulasztás lenne első sorban maga ellen, melyet később, mikor már helyrehozni többé nem lehet, eléggé nem bánhat. — Értse meg, miként a boldog gyermekkor gyorsan tűnő éveit szellemi és erkölcsi erőinek nemes és hasznos iránybani kifejlesztésére használni fel egy olyan szent kötelessége, melynek teljesítését tőle, saját felfogott érdekén kívül hazája, nemzete, egyháza is megkö-

TÁRCZA.

Kettő közül melyik?

— Elbeazéása. —

(Vége.)

Ha kigyó espi meg, nem szokott volna ugy fel a pap, mint ez ironicus levél olvasása után. Nem a parokhia elvesztése, vagy a fenyegetés betöltésének tudata bántotta annyira, hanem ez a név — egy férfi neve . . . Ki ez az ember? s miért ajánlja gyöngéd figyelmébe őt? Itt egy iszonyu titoknak kell lappangnia . . . bizonyágot, bizonyágot, mert másképp megreped az agy! . . .

Oh női fufang, jól számítottál! bedobtat az égő kancózat, e nevet, a féltékenység kellős közepébe s ez lánygot fogva ég, lobog kiolthatatlanul, megemésztí a házat, a melyben született s nem oltja el se könny, se vér . . .

Oh rút, nagyon rút kigyó a féltékenység, ezer fővel, ezer mérges nyelvvel, melyek mind a szívből szívják táplálékukat . . . rendre, egyenkint öntik belé a mérget, mely felhat az agyig, megbódítja a lelket, gyűlöltté teszi az álmoképeket s megutáltatja a mindennapi imádságot. A féltékenység a legmelegebb Szamrón, egy percz alatt elhervasztja az illatos, harmatos tenyészetet, asszu homokkal hinti be a zöld vidéket, melyet többé nem nő be a fű, nem szállja meg a madár . . .

Még rezgett a könny szemében, mikor benyitott Kondor uram fontoskodó arczával. Mint egy örült szokott fel a pap láttára s megragadva vasmarkaival, fülébe ordítá: „Ki volt az a Pető Józsi! szólj, vagy halálfa vagy!” Kondor uram legelőször is meg akarván győződni, ha nem tréfa-e ez? Szája szegleteit szemöldökéig, szemöldökéit meg homloká közepéig felhuzva, rezes orra árnyában mosolyogni kezdett. De midőn újra érezte azt a

„csillagokat rúgató” szoritást, czélszerűnek találta szemöldökeinek, orrának és ajakának egy pontban találkozást adva, szólni: „Irgalom! mindent elmondok!”

Soha a legdühösebb furioról alkotott képzelet sem multa felül azt az arczot, melyet most Kondor uram maga előtt látott. Mint két sarkából kiforgatott égi test, melyek eszeveszett sebességgel rohannak egymásnak, tűzveres nyomokat írva le a légtérben: ugy forogtak a pap véres szemgolyói és ez a tekintet, mely elárulta, hogy ez iszonyu forgásban a szemtől elszakadt az agy, az öntudat, megfagyasztotta volna még Meduzát is.

Megrömlő, megbabonázva megvallott mindent: hogy ez a Pető Józsi nem volt más, mint a Katicza hajdani kedvese, ki önön vérét istentelen módon ölte meg s Katicza is csak isten tudja hogy került el a börtönt. Megmondta azt is, hogy e leány mily hideg, ravasz kihálva szívéből minden nemes érzés s hogy a naponként eltemetett isteni rész romjain gonosz indulat, irigység, káröröm üt lebzselő tanyát stb.

Az utolsó szavakat már nem is hallotta a pap, elveszté öntudatát, olyan volt mint egy halott . . .

Kondor uram nagy philantropiájának adott kifejezést, midőn felfogta őt székéből, az ágyra helyezé s rezervában tartott legrokonszenvesebb hangjaival kezdte költögetni.

De a pap csak halott-hallgatag maradt . . .

Ily lélektrázó jelenet láttára mit tehetett mást, mint egy pár körültekintés után nagy megindulással rejtett zsebébe egy pár „mebilliát” s könnyes szemekkel hagyta oda e szomorú tanyát.

E nagy kedélyrázkodás egészen megtörté a papot. Hízékeny, ingatag ember lévén, a változó körülmények által hagyta magát vezetett. Lelke tele volt fenkölt érzéssel, de a sok csalódás s legfőképp ingatagsága eredményezte azt, hogy nem egyszer a másik szélsőségbe esett; s van-e hihetetlen abban, hogy megtudva azt, a

mit oly gondosan rejtgettek előtte, nagy szerelme még nagyobb gyűlöletté változott? — „Igy kell-e mindenben csalódnom, — sohajta — a mit szentnek, igaznak hívék? Te földhöz ragadt sárdarab, meddig tengeted még átkos életedet, ha az isteni részt kiölték belőled örökre? Oh, hogy szerettem őt s mit vesztettem benne? felelj meg rá örök boldogtalanságom! . . . Oh asszony, asszony, te rá-gódó féreg az emberiség fáján, mond meg magad, mit érdemel bűnöd? Kitépem képedet e kebelből s gyűlölt emlékedet nem hizlalom többé lelkeim szerelmével, omló könnyeimmel! . . . Oh, egykor mily üdv lett volna éretted a halál . . . most? — ne jöjjön még el senyvesztő hatalmad, élni akarok, hogy szemed közé vágjam álnokságod sarát . . . felveszem a boldogság álarczát arcomra, hogy látva, hullasz az irigység kigyó könnyeseppjeit! . . .

Még az nap levelet írt Erdősnyének, hogy ígéretét befogja váltani, szívének ez a legszentebb kívánsága s nem győzi elsratni azon perczeket, melyeket — bizonyos félreértés következtében — nem az ő oldala mellett töltött.

A válasz reá nagyon egyszerű volt: „jöhet” . . .

Erdősnyé sajtáságos jellem volt, telve a nagyzás hőbortjaival, ki nemének minden tulajdonságait örökölte, az egy szivnemességen kívül. Zsarnoki természetű biztosítá minden feltevésében a sikert, melynek kivívásában nem átalott bármínő eszközökhöz is folyamodni. Elég ifju és szép volt arra, hogy igényt tarthasson az „életre” s vágyainak kész volt feláldozni mindenét, még egyetlen leányt is. — Az ifju papot meglátva, határtalan szerelmet érzett iránta s már akkor megfogamzott lelkében egy pokoli terv, melynek amaz érintett jelenet szinte más irányt adott. S most, ellenfelét a porig sújta le, ki gátlhatta volna meg, hogy ne valósítá tervét? — Leánya? hisz az csak egy tehetetlen báb, kit kénye-kedve szerint idomít. Az a bánatos képü ur? azt gyűlöli, mert könnyen elérhető. Neki a papot kell meghódítani s ösztönzi a húság, a vágy . . . Meglesz, meglesz! . . .

vetelnek, melyek reménytel tekintenek reája s számitanak erejére s felvirágzásuk érdekében egykor kifejtendő munkásságára.

Az új iskolai év beálltával tehát föl a munkára, a legrészebb és leghasznosabb munkára, melyet a serdülő nemzedék végezhet.

A kik ilyen szép, nemes és hasznos munkásság elkezdésére és folytatására vidám lélekkel és szilárd elhatározással sereglettek össze az új tanév beálltával oda a Muzsák hajlékába, azok a kicsinyek és nagyok legyenek általunk üdvözölve.

—i.

Az E. M. K. E. közgyűlése Kolozsvárt.

Augusztus 30. és 31-ik napjai feledhetlenek maradnak előttünk. A magyar hazafias társadalom hatalmas föllendülésének hivatalos kifejezése volt ez ünnepély, mely oly eredményt mutatott fel, minőt kezdetben nem mertünk remélni. Nem voltunk sokan, de elmondhatjuk magunkról, hogy egy országérti képviseltünk, az erdélyi rész magyarországnak összes társadalmi osztályait. Aristokratáink legjobbjait, áldozatra legkészebb tagjait, összes vallásfelekezetünk kiváló férfait, a képviselőház s a tudományos intézetek kitűnőségeit, az állami, törvényhatósági és városi közigazgatás előköltségeit s a szerény polgárok s az egyszerű földművesig láttuk képviselve eltelve örömmel, hazafias lelkesültséggel s áldozatkészséggel. Nem volt párt-és osztálykülönbség: egy test és lélek voltunk mindnyájan! Mintegy 200-ra tehető a vidékről összejöttek száma. Kiket Kolozsvár sz. kir. városi közönsége elismerésre méltó buzgalommal fogadott, üdvözölt és helyezett el.

Utunkban több helyett szívélyesen üdvözöltek, különösen a magyar államvasut munkásai zászlóval és harsány éljenzéssel fogadták a kora idő s a kedvezőtlen időjárás dacára. Végre feltűnt Zsigmond király templomának hatalmas tornya, majd a felbuzgózt indóház, a peronnal nagyszámú közönség, mely folyton éljenez mindaddig, míg egyszer csak felharsan dr. Szász Béla hatalmas túlok hangja, következőleg üdvözölve minket:

„Kolozsvár város polgárai ime hazafias lelkesedéssel s testvéri szeretettel jöttek önk elé, hogy önkben testvéreket fogadjanak, a kik egyek velünk az eszmében, s azon szent érzelemben, mely mindnyájunkat egy közös szent cél felé ellenállhatatlan erővel hajt. Eme nagy közös ezérlét jöttek körünkbe önk Isten hozott testvérek! Isten hozott!”

Riadó éljenzés hangzott végig az egész peronnal át, s a cigányok tust huztak. Elhangzása után Orbán Balázs orsz. képviselő lépett ki a vendégek sorából.

„Nem vagyok bár szóval megbiztatva, érkezett társaim nevében sem tehetem, hogy egy pár szóval köszönetemet ne fejezzem ki azoknak, kik a Cultur egylet eszméjét bérre hazánk első városában megpendítették. Eljöttünk, hogy mint a szent eszme egyszerű napszámosai, önkkel kezelt fogva mi is hozzá járjunk kapavágásainkkal azon szent megépítéséhez, mely védbástya a mellett, hogy a magyar a maga hazájában felemelt föl járhatson és magyar maradjon. Köszönjük a szíves fogadtatást Kolozsvár város nemes polgárságának! (nagy éljenzés).

A papot — megérkezve — azzal a hírrel lepték meg, hogy Juliska már el van ígérve s a kis bánatos képdárnak jutott az a szerencse, hogy oltárhoz vezesse őt.

Mi lesz hát a boszúból? Hogy fog nevetni az a gonosz leány szenvedett kudarcán? . . . Ha nem sirhat vért a győrelem párnáján, ne is nevéssen soha . . . Oh, nem fog nevetni rajtam — esküszöm! . . .

Másnap az egész közég, hallva a legújabb hírt, igyekezett házastól, fundamentumtól kővé változni családokozásában. A kávéházban is beosmerték, hogy ilyen eset egy században csak egyszer fordulhat elő, s minő szerencse rájuk nézve az, hogy egy ily század gyermekeivé teremtettek. Oh fogják majd irigyelni sorsuk a késő unokák, olvassa e nagy „eseményt” s szobrot állítanak e szerencsés kor eseményei megörökítőjének . . . Megbomlott a világ, közeledik a végétel napja: hogy a leendő vó elveszi a leendő napát . . .

E hír által mennyire volt meglepve Somory Katica, azt csak az tudhatja vagy képzelheti el, a ki látta; annyit azonban a könnyebb tájékozhatóság végett megjegyezhetünk magunk is, hogy elhatározta, miszerint a hír valósult után — zárdába fog vonulni.

Pár hét múlva meg volt a lakzi, mely esendben folyt le a völegény kívánsága szerint. — A menyasszony által azonban előre is biztosított, hogy ez volt első és utolsó eset, melyben az ő akaratát teljesül. — Szép kilátások a jövőre! . . .

Kondor uram lemondva hivataláról, egyedül csak a kiboldogító művészetének szentelte magát, miért is népszerűsége jelentékenyen emelkedett.

A kis bánatos képdárn pedig (mert tudvaló, hogy a Juliskával hirdett házassága csak eselfogás volt) teljesen átadta magát a búnak s feltett szándékát valósítva, nem egy „alkertül” verset írt már a „hütelenséghez” . . .

Árokfő.

Szász Béla erre harsány hangon adta tudtul a vendégeknek, hogy szállásjegyeiket hol vehetik át. A vendégek erre mind az első osztályú váróterem felé tartottak, s ott szállásjegyeiket átvéve egyrésze azonnal a városba köcsizott a bizottság kalauzálása mellett, másrésze a peronnal csatlakozott a tömeghez, hogy egyszerre vonuljanak be a künn várakozó kocsisorral.

Egy félóra múlva a Budapest felől érkező külön vonat dőbörgött be a pályára. Ezt a vonatot is éljenzéssel fogadták, a cigányzene szakadatlan Rákóczy indulója mellett.

A következő félórán a deési vonat érkezett meg zöld galyakkal s lobogókkal diszítve.

A zajos éljenzés csillapultával az egész vendégsereg kocsiakra ült, s hosszú sorban vonult be a városba elől felbuzgózt lovas banderiummal s zenével. A nagy utca végig lepte volt emberrel. Míg a menet a városba ért, beláthatatlan hosszú sorra nőtte ki magát a hid utczát végig ellepte s nagy tömegbe tömörülve a városház elé, melynek erkélyén a fogadó bizottság egy része foglalt állást, élén dr. Haller Károly polgármesterrel, ki következőleg üdvözölte a vendégeket:

„Uraim, tisztelt honfitársak! Mint Kolozsvár szab. kir. város polgármestere (éljenzés) örömmel üdvözölöm önök, nemzeti művelődésünk apostolait, a kik eljöttek hozzánk nem csak azért, hogy vendégszeretetünk részesei legyenek, hanem baráti kezet szorítva velünk, részt vegyenek a felbuzgó nemzeti öntudat által vezérelt komoly munkában, melynek célja e hazarészben a nemzet megmentése. Fogadják szívesen fölünk azt a keveset, a mit vendégszeretünk nem ugyan gazdagsággal, de jó szívrrel nyújt. Az isten áldesse kedves vendégeinket!”

Harsány éljenzés követte a polgármester szavait. A közönség is szívből köszöntötte a vendégeket. Ekkor az érkezettek nagy része felment a polgármesteri irodába, hogy szálláselőköltséget átvégye. Itt gr. Kornis Victor üdvözölte a polgármestert s Illósvay diszmagyarba öltözve a „deési szász” nevében szép virágcsokrot nyújtott át a polgármesternek.

Ezzel véget ért a bevonulás s a vendégek kijelölt szállásaikra hajtottak.

Az előleges értekezlet.

Kolozsvár város tanácssterme szűk volt az aug. 30-án d. e. 11 órák megjelent tagok befogadására. Egymás mellett szorongva ültek, de mivel tudtuk, hogy a gyűlés teendőinek legfontosabb részét itt fogjuk eldönteni, szívesen türtük a forró levegő hatását. Harsány éljenzéssel lett üdvözölve Haller Károly polgármester, e nemzetes eszme kitűnő bajnok, midőn az értekezletet megnyitotta következő beszéddel:

Mélyen tisztelt előértekezlet!

Mint az Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyletnek ideiglenes elnöke, szerencsésnek érzem magamat, hogy üdvözölhetem azon tisztelt honfitársakat, kik nemzeti művelődésünk buzgó apostolaiként, hazafias lelkesedéssel jöttek falaink közé, hogy velünk baráti kezet szorítva nem csupán vendégszeretetünket vegyék igénybe, de nemzeti öntudatunk diadalnapján higgadt, komoly munkával készítik elő a talajt és vessék meg alapját annak az intézménynek, mely hivatva van arra, hogy a haza egy részében a nemzet megmentése és ne engedje. — Kossuth Lajos nagy hazánkfa szavaival élve: hogy „Magyarország jobb keze” megbünöljön.

Midőn szerencsém van ez értekezletet megnyitni, bátor vagyok ennek feladatát röviden vázolni.

A hólapi ünnepélyes közgyűlés előre láthatólag annyira látogatott lesz, hogy azon valamely tanácskozás vagy épen szavazás teljes lehetetlen lesz, a nélkül, hogy a közgyűlés méltóságán az esorbát ne ejtse; azért a közgyűlés elhatározása alá terjesztendő tárgyak a mai értekezleten lesznek megvitandók, s oly módon megállapítandók, hogy az ünnepélyes közgyűlés azokat egyhangulag határozattá emelhesse. Önként értetik, hogy az előértekezlet a hozzászólás csakis idővel korlátozásnak lehet alávetve, miért is bátor vagyok kérni, méltóztassanak a tárgyalásnál lehetőleg a dolog lényegére szorítkozni, s ha szabad, e mellett még könyörögve esedezem, méltóztassanak mindent kerülni, mi által valamely személy, társadalmi osztály, politikai pártfelekezet, vagy nemzetiség, ha csak czélzattal is érintve lenne, mert szent ügyünk minden hazafi által hön ohajlott diadalának első feltétele az egyetértés s mindaz a mi félreértést vagy épen viszályt keltena, szent ügyünket szíven sebezne.

Utána Sándor József az egylet derék titkára terjesztette elő röviden a választmányi jelentés tartalmát s ajánlotta, hogy a közgyűlésen 1 elnök, 2 alelnök, titkár, 2 jegyző, 1 jogi tanácsos, 1 ellenőr, 2 számvevő és a rendes (t. i. az évenként 2 frtot, vagy egyszerre 10 forintot fizető) tagok sorából 32 választmányi tag választassék.

A választmány mikénti megalakításának kérdése volt a legnevezetesebb kérdések egyike. Ugron Gábor és Szász Béla voltak a főszónokok, védte a maga álláspontját mindenik oly hévvel, eloquentiával és erőteljes hangon, de teljesen parlamentaris modorban, hogy gyönyörűség volt hallani. Ugron e tárgyra vonatkozólag következőket mondá:

„A működési tér a vidéken van inkább, mert Kolozsvár nem szorult rá. az már magyar a maga emberségéből,

azzá lett egy száz városból. A sulypont a vidéken van. Az igazgatóság javaslatot terjesztett be, de nem ért egyet vele, hogy a bizottság ne csak a rendes, de az alapító tagokból is választassék. Nem szabad nekünk arra tekintünk, hogy valaki alapító vagy rendes tag-e, hanem magasabb szempontokból kell kiindulnunk. A névsor összeállítására egy bizottság küldessék ki. Felvehető legyen ebbe minden ember, a ki csak az erdélyi viszonyokat ismeri, minden ember, ki magyarul ér és magyarul kíván eszelkedni. Az a 32 tag, melyet választunk, ne csak választva, hanem válogatva is legyen. Ohajtottó, hogy a vidék is képviselve legyen. Azok, kik a vidékről lesznek a választmány tagjává, azok tudják kötelességüket. Fontos, hogy a vidéken is legyen organuma az egyesületnek; hogy ezek a központi választmány határozatainak szószólói, védelmezői és értelmezői legyenek ott.

Azért ohajtom, hogy e választmányi névsor, mellyel az ország elé lépünk, oly egyenlőleg legyen összeállítva, a kik mindenkit meggyőznek arról, hogy a mi működésünk minden szenvedélytől ment, de teljes elhatározással és önfeláldozással telve. Méltóztassék a gyűlés a maga kebeléből egy kijelölt bizottságot kiküldeni, mely ugy az elnök személyére, mint az előkészítendő anyagra nézve tegye meg a hólapi közgyűlésen javaslatát. Vegyen e bizottságban részt a vidék is, nehogy részükrol a kizártságnak még gyanuja is ebredjen. Ajánlja, hogy egy 12 tagu bizottság küldessék ki, mely a hólapi anyagot előkészítse, s oly praecisitással tegye meg indítványait, mely lehetővé tegye a teljes egyetértést.”

A többség magárá tette az indítványt és dr. Haller Károly elnöklöte alatt egy 15 tagu bizottságot küldött ki, melynek tagokból tagjai voltak: Csató János alispán és gr. Teleky Gusztáv, e buzgó főúr.

A gyűlés éljenzés között oszlott el.

A délután különböző intézetek, helyek meg szemlélésére, az est színházi díszelőadásra volt szánya. Ez utóbbitől nem szóltunk teljesen kedvezőleg. A nyári színház igen szépen volt feldisztatva, zászlókkal és Magyarország címereivel ékesítve, kívül-belül pompásan kivilágitva és zsufolással telve szép közönséggel, mely álva hallgatta végig a szépen énekelt „Hymnusz” dallamát. Ezután Medgyaszay Evelin kitűnően szavalt a Szász Károlynak ez alkalomra szerzett „Prologját”, melynek minden versszaka végén hatalmas „éljenzés” zendült fel. Már-már telve voltunk azzal az emelkedett érzettel, mely ily alkalommal annyira jól esik, midőn megkezdődik Szigligeti „Álmos és Árpád” cz. színműve. Első kép: „Hare, a tündérek és ördögök közt,” tömérdék görögützével, hosszú lére eresztett diskurzussal, levegőben nyargaló lovakkal stb. Igen szép dolog ez olvasva, de így hozva színre, rettenetesen kifárasztotta a közönséget, pedig a személyzet szépen játszott és nem hiányoztak határozatos jelenetek is pld. Árpádnak fejedelemsé válsztása, mely zajos tetszést keltett.

Az előadás után ismerkedési estélynek kellett volna lenni. De hol? Olyan közönség töltötte be az erre kitűzött „Uj világ” helyiségeit már előlegesen, oda szorultva a zubogó zápor elől, hogy szét kellett oszlani más vendégekbe, hol szintén alig lehetett helyet találni. Élénkség volt mindenütt késő éjfélig.

A közgyűlés ünnepélye.

Felviradt a nagy nap s augusztus 31-dike. — A „Redout” nagyterme, karzatai telvük. A régi közélet veteránjai: br. Bánffy Albert, br. Josika Lajos stb. mellett ott látjuk br. Josika Sámuel, Kolozsmegye ifju főispánját, kinek kinevezése közmegelekedést keltett, b. Bánffy Bélát, a képviselőház alelnökét, b. Bánffy Ádámot a kitűnő gazdát, ki az első 1000 frtos alapítványi tette együletünk javára, gróf Teleky Domokost, ki már eddig 17000 frtot gyűjtött, gróf Teleky Gusztávot, a második 1000 forintos alapító tagot, Sigmond Dezsőt, e ritka tevékenységet, széles látókörű férfit, Ugron Gábort, ki szerencsés kézzel vezette a tanácskozás szálait, Szabó Károlyt a híres történelmeszt, gróf Kun Gézát, az európai híru tudóst és tömérdék nevezetes férfit, kiket így együtt látva, méltán büszke lehet minden magyar az élet minden terén; dr. Haller Károly diszmagyarban, a vaskorona-rend jelvényeivel ékitve zajos éljenzés között lépett az emelvényre s a gyűlést következő beszéddel nyitotta meg:

„Mélyen tisztelt közgyűlés!

Másod ízben vagyok szerencsés e helyről s talán ugyanazon tisztelt honfitársakat üdvözölni. Az erdélyrészi magyar közművelődési egyesület eszméjének köszönhetjük azt, hogy városunk ennyi lelkes hazafit tisztelhet falai között. Ez az eszme szolgáltatott örvedetes alkalmat arra, hogy fényesen czafoltassék meg ama — fájdalom — sokszor hangoztatott tétel, mintha társadalmi életünkben a közügyek iránti érdeklődést csupán önérdék vagy hiúság lenne képes felköltetni. Egyesületünk még meg sem alakult s már a háza minden részében, társadalmunk minden rétegében élénk felkarolásban részestült annak ügye; főúr és egyszerű polgár, gazdag és szegény tehetségéhez képest versenyezve hozza naponta áldozatát a hazafiságnak s ha az eredmény eddigéleg nem tekinthető is nagy Magyarország és a magyar nemzet lelkesülése kifejezésének akkor, mikor a haza egy részében a nemzet megmentéséről van szó, meg vagyok győződve, hogy ünne-

pélyes közgyűlésünknek a haza nagyjait vagyonnal megáldott hímeltó hozzájárulására bly hogy más ajku honfítárfog az idegenkedés, h s midőn a testvéri érzéjők jobbunkat, a két ról, hogy egy hazában csak egy lehet! meg tanuságán, hogy e ha eleme a nemzetiségek győződni arról, hogy az egységes hazasere. E bizató remém magyar közművelődés lést megynitni.”

Utánna Sándor J olvasták fel a választm sejt, mely részletesen fejlődését, a végén 216.238 frt az erdn ki van emelve a jelen eredményt érte el ed után több magyar kö tatott fel és elismerés titkárnak jeles működ lerekedesebb része. Nagy- és Kisküküllő G á b o r t, alelnökök Ádámot, ifj. gróf T sánja, mi roppant e nök meghívására ped küldöttség measzete Miklós orsz. képvisl kedett fel és közfgye vőn az egylet czéjja való lemondását jele fogadott el. E közbe mutatán Haller K. üd vetkező beszéddel:

„Igen tisztelt idő alatt én ugy tap kötelességei, melyek volna. Mióta ezen egy magam is erőmtől te let czéjjaiget megralós tólagos beszédében nek tartja a megal mível bárki meggyő actio a város terület részéről — ugymond nem térek ki, és m közönségemre a való biztositást, hogy mi tündetés elfogadására fogok meg is felelni A mint azonban ész gyenge vagyok e sz azonnal az önk kez működését és felad rávonatközöleg és ér rat. ezt frázissokkal j

En t. közgyűlés megoldva nem talad a kezdeményezés ne hogy egyáltalán ere kell még. Még csa Fegyverkezésünk ke siker is mutatja má ütünk e téren akko nyerni és fölvilágos zette. Egész erómu hataskörömben terj igérem, hiszem: hog egész igyekezetem elégedését kiérdeme

Nagy éljenzés lasztattak jegyzökké allenörnek Móricz I Haller Rezső. Vála Benigni Samu, dr. terháy Kálmán, dr. Domokos, gr. Halle László, dr. Jenei V Koós Ferencz, gr. hart Ferencz, Mold Sigmond Dezső. Sz Domokos, Szoboszl Bertalan, Ugron Gá lós, Zeyk József.

Orbán Balázs elölalhosodás folytán szede után az elnö

Nagy haque nagy helyiségében. Ó Felsége és felsé

pályes közgyűlésünknek a magasztos ügyhez méltó befolyása a haza nagyjainak még habozó részét s a nagy vagyonnal megáldott honfiakat a czelhoz és önmagukhoz méltó hozzájárulásra bírálja, — meg vagyok győződve, hogy más ajku honfitársaink körében is mindinkább szünni fog az idegenkedés, hisz a bizalom viszont bizalmat kelt s midőn a testvéri érzület egész melegével nyújtjuk felelő jobbnak, a kételkedők is meg fognak győződni arról, hogy egy hazában lehet több nemzetiség, de nemzet csak egy lehet! meg fognak győződni egy ezredéves mult tanuságán, hogy e hazának államalkotó és államfentartó eleme a nemzetiségeket tiszteletben tartja; — meg fognak győződni arról, hogy a faji egység éppen nem feltétele az egységes hazaszeretnek!

E biztató reményben van szerencsém az erdélyrészi magyar közművelődési egyesületnek első rendes közgyűlését megnyitni.

Utána Sándor József titkár és Polez Rudolf felváltva olvasták fel a választmány gazdag tartalmu, szép jelentését, mely részletesen előadva egyetünk keletkezését és fejlődését, a végén kijelenti, hogy három hónap alatt **216.238 frt** az eredmény! — Alsófehérmegye különösen ki van emelve a jelentésben, mint a mely a legnagyobb eredményt érte el eddig. A köztetszést keltett jelentés után több magyar közművelődési egylet üdvözlete olvasatott fel és elismerés szavaztatott ugy az elnök, mint a titkárnak jeles működéseért. Ezután következett a gyűlés legérdekesebb része. A 15-ös bizottság az egylet elnökéül Nagy- és Kisküküllőmegyék főispánját gróf Bethlen Gábor-t, alelnökökül: dr. Haller Károlyt, báró Bánffy Ádámot, ifj. gróf Teleky Domokost és Bartha Miklóst ajánlja, mi roppant éljenzések között elfogadtatt, az elnök meghívására pedig dr. Eltes Károly vezetése alatt küldöttség megesztetett. Mig a küldöttség odajárt, Bartha Miklós orsz. képviselő, az „Ellenzék“ szerkesztője emelkedett fel és közügyelemmel halgatott beszédben kifejtve az egylet czeljait és hivatását, az alelnöki tisztről való lemondását jelenti be, mit azonban a gyűlés nem fogadott el. E közben megérkezett gróf Bethlen Gábor s miután Haller K. üdvözölte, elfoglalta elnöki székét következő beszéddel:

„Igen tisztelt közgyűlés! Rövid közpályámon töltött idő alatt én egy tapasztaltam, hogy vannak az embernek kötelességei, melyek alól kibujni — kötelességmulasztás volna. Mióta ezen egylet megalakult, az első perctől fogva magam is erőmtől telhetőleg rajta voltam, hogy az egylet czeljait megvalósulásuk felé siettessem. Szónok folytatlagos beszédében ugy nyilatkozott, hogy nagyon helyesnek tartja a megalakulást éppen kolozsvári központtal, mivel bárki meggyőződhetett arról, hogy a legnagyobb actio a város területén belül folyt eddig. Midőn az önök részéről — egymond — személyemet illető kitüntetés elől nem térek ki, és midőn azt elfogadom, fogadják öszinte köszönetemet e valóban nagy kitüntetésért: valamint azon biztosítást, hogy midőn elhatároztam magam e nagy kitüntetés elfogadására, tudom is kötelességemet s iparkodni fogok meg is felelni e kötelességemnek. (Nagy éljenzések.) A mint azonban észre fogom venni, hogy tán gyarló vagy gyenge vagyok e szent tisztt tovább vezetésére, e tisztelet azonnal az önök kezébe fogom letenni. E kultur-egylet működését és feladatát oly fontosnak találom, hogy ha rávonatkozólag és érdeklében nincs meg a szívben az akarat, ezt frázisokkal juttatni eredményre — nem lehet.

En t. közgyűlés a kultur-egylet feladatát mindaddig megoldva nem találom; ez a föladat már tul van ugyan a kezdeményezés nehézségein, de hogy üdvös legyen s hogy egyáltalán eredményt legyen képes felmutatni, sok kell még. Még csak a kezdetlegesség stádiumában áll. Fegyverkezünk kell a kontárak ellen. De a már elért siker is mutatja másfelől, hogy teljesen liberális politikát üzünk e téren akkor, midőn szép szóval akarjuk megnyerni és fölvilágosítani azokat, a kik tévutra vannak vezetve. Egész erőmmel rajta leszek, hogy e fölvilágosítást hatoskörömben terjesszem. Midőn ezt az uraknak megígérem, hiszem, hogy meg is tartandom, és ígérem, hogy egész igyekezetem oda lesz irányozva, hogy az önök megelégedését kiérdemeljem.

Nagy éljenzések követte e szavakat s azután megválasztattak jegyzökké dr. Ferenczi Zoltán és Rieger Imre, ellenörnek Móriéz István és Groisz Károly, jogtanácsossá Haller Rezső. Választmányi tagokká: br. Bánffy Zoltán, Benigni Samu, dr. Concha Győző, Dániel Gábor, gr. Esterházy Kálmán, dr. Felméri Lajos, Ferencz József, H. Gál Domokos, gr. Haller Jenő, dr. Hegedűs István, Horváth László, dr. Jenei Victor, b. Josika Lajos, E. Kiss Károly, Koós Ferencz, gr. Kornis Viktor, dr. Kovács Ödön, Lónhart Ferencz, Moldován Gergely, Nagy Béla, Polez Rezső, Sigmond Dezső, Szarvassy György, dr. Szász Béla, Szász Domokos, Szoboszlay Károly, gr. Teleky Gusztáv, Török Bertalan, Ugron Gábor, Weisz József, b. Wesselényi Miklós, Zeyk József.

Orbán Balázs több adatot sorol fel a magyarságnak eloláhosodás folytán való számbeli csökkenéséből, — beszéde után az elnök éljenzések között a gyűlést bezárta.

Nagy banquette fejezte be az ünnepélyt a „Lövölde“ nagy helyiségében, hol mintegy 300-an vettek részt. — Ő Felsége és felséges családjának életése után a szebb-

nél szebb köszöntők zápora indult meg, miközben Sándor Józsefnek, az egylet kitünő titkárnak munkássága elismerésül egy brillantös gyűrűt és egy ezüst poharat adtak át.

Az erdélyi ref. püspök Nagy-Enyedén.

Főtiszt. Szász Domokos erdélyi ref. püspök folyó hó 1-én délután 4 és 5 óra között érkezett meg Kolozsvárról Nagy-Enyedre, hogy mint a papi szigorlatokat vezető és felügyelő bizottság törvényszerinti elnöke a szeptember 2-ik és ezt követő napjain megtartandó papi vizsgákon személyesen jelen legyen. Ugyanazon vonaton jöttek ntiszt. Benkő János és ntiszt. Hegedűs Lajos egyházkerületi biztosok is.

Az érkező püspökre az indóháznál várakozott a Bethlen-főtanoda tanári kara teljes számban; a n.-enyedi ref. egyház főgondnoka, lelkészei, ezek mellett Enyed és vidéke intelligenciájának számos tagja.

A vonatról leszálló püspöket id. Gáspár János tanfelügyelő és az enyedi ref. egyház főgondnoka üdvözölte. Rövid, de igen esinös üdvözlésében kijelenti, hogy Enyed polgárságának szívet öszinte örömmel tölti el ez órában, melyben Szász Domokos mint püspök becses látogatásával először szerencsételti Nagy-Enyed városát. Az enyediknek ugyanis főt. Szász Domokos erdélyi ref. püspök személyében azon férfit van alkalmuk az alkalommal körükben tisztelhetni, kinek bölcsője e városban ringott volt s kit e városhoz boldog gyermek korának édes emlékei csatolják stb.

A szívélyes üdvözlés elhangzása után Szász Domokos püspök észrevehető meghatottsággal válaszolván, ugy nyilatkozik, hogy ez a nap egyike élete legboldogabb napjainak, mert lábai szülőföldje drága porait érintik. E perczben Nagy-Enyedén eltöltött gyermek korának összes emlékeit fölbrejni érzi, melyek kedvesek, lelkében elmosódhatlanok, s melyek őt ez ennyi viszontagságot átélv városhoz, mint szülővárosához elszakíthatlan kapcsolatok fűzik; mely városnak előrehaladását öszintén óhajta s erejétől telhetőleg elősegíteni öszintén el van határozva. Végül meleg köszönetét fejezi ki a szíves fogadtatásért. Ezen választ többször megújuló éljenzések követte.

Ezután Szász Domokos id. Gáspár Jánossal özvegy br. Kemény Istvánné negyes fogatú díszes kocsiában foglalván helyet, a város és vidék számos intelligens férfival megrakott hosszú kocsióra, a harangok zugása és tarackdurrogások között bevonul a nemzeti lobogókkal földiszített városba.

A várszegutca elején díszkapu várta az érkező püspöket ily felirattal: „Isten hozott“. E díszkapu körül sorakoztak a városi tanács és képviselő testület; a ref. egyháztanács, a r. kath. egyházközség, az ipartársulatok lobogóikkal, a tüzoltó egylet zenekarával.

A püspök ide megérkezvén és a tüzoltó zenekar által szépen előadott „Isten áld meg a magyart“ nemzeti himnuszunk hangjai között kocsijáról leszállván, Kovács Gyula polgármester üdvözölte őt a város nevében, mire a főt. püspök ur hosszabban válaszolván, megköszöni Enyed polgárságának a nem remélt, nem várt szíves fogadtatást s biztosítja az annyi viszontagságot átélv N.-Enyed iránti rokonszenve változhatlan voltáról és arról, hogy erejéhez mérten fog közreműködni javára.

Innen a püspök, kísérve a tisztelő sokaság által gyalog vonult be a br. Kemény család várszegutcai udvarába, hova szállásolva volt.

A megérkezés után pár perczel kezdetét vette a testületek tisztelgése. Első sorban a Bethlen-főtanoda tanári kara és a nagyenyedi ref. egyháztanács tisztelőitek. Ezen két testület érzelmeit dr. Kovács Ödön igazgató-tanár és az egyháztanács tagja tolmácsolta a nála megszokott emelkedettséggel, mire a püspök szívélyes előzékenységgel válaszolt s a tisztelőkkel egyenként kezet szorított. Ezután tisztelőitek: a helybeli róm. katolikus egyház lelkészei Török Bertalan egyházi főgondnok, N.-Enyed város képviselő testület és tanácsa Kovács Gyula polgármester vezelmellett. Szept. 2-án délelőtt 11 órakor a 20. és 29-ik honvédszázaljak tisztikara Bihar őrnagy vezetése mellett.

Szept. 2-án délután 3 és 4 óra között a püspök tett látogatásokat. Ezeknek végeztével a folyamatban levő papi szigorlatokra ment fel, melyeken a délelőtti és délutáni órákon folyton személyesen jelen volt. Harmadikán megtekintette az újváros háza tanácskozó és hivataltermeit s a város más kiváló épületeit, közhelyeit. Ugyanaz nap délben a a vizsgáló bizottsággal együtt nt. Garda József hittanár; negyedikén dr. nt. Kovács Ödön hittanár vendége volt. Ide az enyedi ref. egyház lelkészei is hivatalosok voltak. Ötödikén d. n. 3 órakor utazott Csekelakára, hol az nap este br. Kemény Géza vendége volt, innen másnap reggel át-megy Istvánháza, hogy ezen virágzó kis egyházközség ujjonnan épült temploma felszentelési ünnepélyén, mely folyó hó 6-án menend véghez személyesen jelen lehessen.

Nagy-Enyed város igyekezett az erdélyi egyház püspökét, mig körében tisztelhet, állásához méltó ünnepélyességgel s mindenek fölött azzal a szívélyességgel fogadni, mely szívélyesség vendégei irányában Enyednek egyik régi megszokott sajátsága s melyet ez alkalommal is készséggel gyakorolt azon magas állású férfi irányában, ki öröm-

mel emlékezik vissza azon időkre, melyeket Nagy-Enyedén a Bethlen-főtanoda ujjonnan épült főépületével áttellenben lévő professori szálláson töltött el, mint gondnoki gyermek, hol édes atyja a nagy Szász Károly lakott volt 1848. végéig.

Az akkori gyermek azóta az erdélyi ref. egyházkerület püspökévé nőtt ki magát, kinek ezen magas elhivatási körében kifejtett fáradhatlan munkássága után az erdélyi ref. egyházkerületünk fölvirágzása érdekében áldásos eredményeket várunk.

LEVELEZÉS.

Alvincz, 1885. szept. 2-án.

Az alvinczi magtár-egylet tartaléktökeje gyarapítására 1885. április 6-án táncvizalmat tartott, mely alkalommal Bardocz Samu derék iparosunk kezdeményezésére egy teljesen sikerült sorsolás is rendeztetett a helyi önkéntes tüzoltó egylet betegsegély alapjának megteremtésére.

A táncvizalom összes bevételé volt 46 frt 10 kr. A tiszta jövedelem 16 frt 15 kr. A kisorsolásból bejött összesen 14 frt 88 kr, melyből a 13 frt 78 kr tiszta jövedelem tüzoltó egyletünknek azonnal át is adatott s így a fent említett s már rég szükségessé vált alap létrejött. Az összeg csekély ugyan, de kezdetnek ez is elég s ha az önkéntes tüzoltó egylet azon czelra a kisorsoláson kívül még egyéb bevételekből is szakit, a már létező alap lelkiismeretes kezelés mellett néhány év alatt szép összegre nöheti ki magát. Ne kövessék a csizmadia társulat példáját, a hol adandó alkalmakkor az uszorások öröme mindig csak így kiáltott fel: „minek gyűjtsünk pénzt, hogy még adót fizessünk érte!“ És lám, most már a 100 éves jubeliumot kellene megülni, hja! de a pénztár üres. Teljesítsék a tüzoltók kötelességeiket pontosan és lelkiismeretesen, de a megerősített alapszabályok szerint jogaikat is gyakorolják egy tüzoltóhoz illő férfissággal. Egyetlen becsületes hazafi sincs Alvinczen, ki az 1875-ben alakult tüzoltó egyletünknek gyarapodását és fennmaradását ne óhajtaná. Ily körülmények között aztán a netáni hanyatlás tisztán csak maguknak a tüzoltóknak hibájából jöhet létre.

A táncvizalom alkalmával felülfizettek 50 krjával Zudor Jakab, Nuszbaum József, Zudor Jakabné, Buró Szilárd, 20 krjával N. N., Marosi György, N. N. 10 krjával ifj. Kovács Károly, ifj. Kovács Károlyné, Pakher Sándor, Hanti Kálmán, Dervadelin Ferencz, ifj. Mayer János, N. N., N. N., Szucs Juon, 60 krjával Csernusek József.

Kisorsolandó tárgyakat adtak: Barabás Lajos és neje, Péterfi Árpád, Butyka Endre és neje, Barabás Elek, Fehér Ferencz és neje, Bardocz Károly és neje, Bardocz Samu és neje, Bardocz Ida, öz. Dáncs Miklósné, ifj. Kovács Károly és neje, Zudor Jakab és neje, Csutak Lujza, Mayer Berta, ifj. Mayer János, Roth Dávid, Verzár Rezső, Nuszbaum József, Pakocs György és neje, id. Kovács Károly és neje, öz. Nagy Ferenczné, Marosi György, Noszeg Ignác, Dervadelin Ferencz, öz. Juhász Józsefné, Leiszter Mihály, Gonda István, Pálfi Albert, Pakocs József, Kállai Sándor, Ispász Tóma, Úttó János, ifj. Butyka Dániel, Adorján Jolánka, Barabás Ilona, N. N. és neje, öz. Kovács Mihályné, Fries Frigyes, Mészáros Gyula, Pap Mihály, Barabás Adolf és neje.

Folyó év aug. 30-án szintén a magtár-egylet által tartaléktökeje javára rendezett nyári multság összes bevételé 29 frt 70 kr. Ezen alkalommal felülfizettek 50 krjával öz. Andrásné Szászsebesből, 20 krjával N. N., Fischer Márton, Gonda István, Leiszter Mihály.

A. M.

Téli palota Budapesten.

Budapest, szept. 2.

Az orosz czár téli palotáját Moszkvában a világ mint csataművet bámulja s a világvárosok irigylik tőle e pompás speciális jellegű palotát.

S ime a nagy északi kolosszushoz elenyészően csekély Magyarország fővárosa Budapest nemskára kilép az irigyek sorából s mint versenytárs áll a muszka czár régi székvárosa mellé, büszkén hirdetve: Nekem is van téli palotám. Ezzel a palotával akarom én most megismertetni e lapok t. olvasóit.

Budapestet a magyar államvasutak nyugdíjintézete az utóbbi évek alatt számos impozáns palotával gazdagította. Csak magán az Andrassy-uton (előbb Sugárut), mely jelenleg fővárosunk legszebb utvonala s bátran állítható a nagy európai városok boulevardjai mellé, három díszes palotát emelt. Kettő az államvasutak központi épületét veszi közre, egy pedig a daluműszínházzal szemben, tehát a szép forgalmi utnak középpontján diszeleg.

E palota gyönyörű fekvésénél, de különösen a környező paloták s a főváros valamennyi épületétől elütő modora, a modern műpar minden ágát felöllelő pazar díszítésénél fogva mindjárt szembe tűnik. Első tekintetre bizarnak látszik, mit az alakzatok szokatlansága okoz, melyek azonban csakhamar jól eső harmoniában olvadnak össze. Az épület középből egész magasságban előreszókö arkádok tömör oszlopaikkal, eszesos boltívekkel s középen az oltárszerű bejáróval; a félémelet négyes löherelévölt mutató ab-

lakai, a tetőből kinyuló hegyes tornyok s bástyácskák; a markáns mondhatni rikító színű díszítések lassankint megnyerik tetszésünket s a tetszés bámullatá, lelkesedéssé, csodálattá fokozódik.

Nos tehát ezt a remek palotát, melynek földszintjén Budapest legegansabb étterme és kávéháza van berendezve — még az őszi téli palotává szándékoznak átalakítani. Az Andrássy utra néző arkádok oszlopközeit ugyanis óriási üvegtáblákkal látják el. melyek a mannheimi üvegyárból már meg vannak rendelve s oly nagyok lesznek, hogy külön kocsi kell Budapestre szállítani. Az arkádok alatt aztán délszaki növényekből téli kertet rendeznek be, úgy hogy az jobbról és balról a pazar fényrel berendezett étteremmel, illetve kávéházzal lesz összeköttetésben s ugyaninnen van a lejárata a díszes földalatti éttermekbe. A jobb oldali éttermek ifj. Ruscher György s a bal oldali kávéház Rauter Nándor tulajdona. Ruscher részt vett legutóbb a trieszti kiállításon egy díszes magyar csárdával, hol abban a kitüntetésben részesült, hogy számos fődíjazott vendégen kívül a király és a trónörökös is meglátogatta, sőt ettek is benne. Reiter Nándor pedig tisztelt és szeretett Nesztor a fővárosi kávéosoknak.

Budapestben már több helyütt megpróbálták az éttermeknek kávéházzal való egyesítését, hogy e tekintetben a közönség kívánalmának eleget tegyenek, de az sohasem sikerült oly mértékben, mint e díszes és ily szempontból tervezett palotánál. Ily tágas, kényelmes, tetszésű helyiségek sehol sem kínálkoztak erre a célra. Az Andrássy-utra néző földszinti és földalatti helyiségek ugyanis szakadatlan összeköttetésben a vendéglő és kávéház helyiségeit képezik. A földszinti vendéglő és kávéház egy-egy óriási teremmel állanak, melyek francia modorban pazar fényűzéssel vannak berendezve. Ezekhez csatlakoznak az arkádok alatt, valamint a járdán felülről borostyánnal elkerített téren babérfák között felállított asztalok, hol különösen estéknél a fővárosi mágnás világa és legegansabb közönsége ad talált egymásnak s a csillogos ég két színre festett boltívekről lecsüngő villamos lámpák fényében olyan e nyelvű, vidáman csévülő nevetgélő embertömeg, mint egy tünderéj várszáma.

Rendkívül érdekesek a földalatti pinczehelyiségek berendezett éttermei is, melyek valódi speciális kávéházak a fővárosnak. A díszes gloriott alaku főbejáró kettős ajtaja között az egyik a földalatti helyiségekbe vezet. Finom szőnyegekkel leterített lépcsősoron haladunk lefelé, a földalatti pálmabokor van felállítva, melyre két kisebb villámfény hinti sugarát. Beérve azt hiszed talán mogorra sötét gözött helyiség fogad? Oh nem, tömör oszlopokra boruló tágas díszes terem, melyekben az épület egész hosszában a sor asztal húzódik végig, körülvéve a fővárosi tehető polgársaládái által, melyeknek ez rövid fennállása óta legkedvesebb mulatóhelyévé lett. Közepén hideg buffet van felállítva, baloldalt pedig a bor és sör kimérő s ezen túl a konyhahelyiségek tartanak el. A földalatti (mezzanin) jobb oldalát Rauscher György vendéglősnak igazán páratlan fényrel és pompával berendezett külön szobái (chambre sepeceé) foglalják el.

Három francia és három tiszta magyar stílyben van berendezve, s valamennyinek butorzatát a „Honi iparművészeti vállalat” készítette. A francia butorok cseppet sem állanak a párizsi műipar készítményei mögött s a magyar butorokon a saját talmányu hideg zománcozást a vállalat művészi tökélyvel állította elő. Valamennyi szoba az izlés elegancia és kényelem netovábbja. Középen terített asztalok terhe alatt nyög, a pamlag ruganyos hintájával hívogat s az asztalon álló villamosengelytű egy nyomására szolgáltra kész pinczerek teremnek elibéd. 20—25 tagból álló társaságoknak ismerkedő vagy bucsulakomákra, estélyekre, menyegzőkre igen alkalmasak e helyiségek, melyekhez hasonló nincs több a fővárosban s azok valóban ritkán vannak mulató társaság nélkül.

E szobák folytatásaként baloldalt terület el Reuter díszes kávéházi és játszó terméi. Igen elegans és egyszerű a nagy billiard-terem vörös és zöld színben változó falával s ugyanilyen szintű butorzatával. Három nagy, tömör új szerkezetű billiard-asztal áll a közepén, melyek egyszerű megfordítással közönséges és karambol játéka egyaránt használhatók. E terem előrése férfi kávétermet képez, melyből valamint a billiard tereméből egy-egy kényelmes játszószooba nyílik, hol világoszöld posztóval bevont csinos asztaloknál kávé mellett és után folyik a tarokk, vizst, vagy ha úgy tetszik a frétaransz; egy fordítással pedig sakk-táblává alakulnak át az asztalok s kitartó hévvel folyik a harc fehérek és feketék közt az utolsó lehelletig, akaron mondani sakk-mattig. Reuter helyiségei még nem teljesek, amennyiben legpompásabb helyiségeit, a török kávéházat és a hölgyiszalont közelebb fogja csak megnyitni. A mezzaninra a földszintről külön díszes feljáró vezet s az összes helyiségek tekervényes folyosók s lépcsők által szakadatlan összeköttetésben állanak egymással, úgy hogy az egészet végig járhatjuk anélkül, hogy szabad levegőre kellené lépünk.

A díszes palota különben Tolnay Lajos a magyar államvasutak derék igazgatóságának elnöke szellemi közreműkö-

désének köszöni létrejöttét, a ki valódi lelke és pátfogója a nyugdíjintézetnek. Az épület 1 1/2 millió forintba került, tehát drágább, de egyúttal egyszerűbb is Budapest bármely magánpalotájánál s a szemben álló nagy dalműszínháznak azok pazar pompájáról. Az egész épület a legújabb villamos világítással, központi gázfűtéssel és általános szellőztetéssel van ellátva, melyek költségei 80,000 forintba ragnak. Az emeleteken 32 szélszerű és kényelemmel beosztott magánlakás áll rendelkezésre; az épület gondnokságát és villamosgép kezelését a nyugdíjintézet igazgatósága a tágas körben ismert Híkisch Ernő magyar államvasuti főmérnökre bízta.

Szóval a palota a fővárosnak jelenleg kiváló nevezettségét képezi s megérdemli, hogy a felrúduló vidéki közönség ide is ellátogasson s tekintse meg összes helyiségeit különösen este, midőn a villamos lámpák vakító fénye ezer csillaggá török az üveg-mozaik ablakokon s a teremek pazar díszítésén, úgy hogy ilyenkor az épület hasonló az ezeregy-éj tündérpalotájához. — s.

VEGYES HIREK.

— **Mádi Kovács György** m. kir. tábornok a helybeli honvédségek megtekintésére f. hó 5-én városunkba érkezett.

— **Mély részvétellel vettük** a következő gyászjelentést: Özevgy Joksman Nándor született dióváraljai Vass Irma saját és gyermekei Nándor s Ödön, a néhaiak testvére öz. Stillein Joksman Karolina, édes anyja öz. Vass Ferencné, szül. Inceédi Karolina, nagybátyja nyugdíjazott m. k. honvédszerecsény Inceédi Sámuel és neje, sógornéja öz. Inceédi Lászlóné, a néhaiak gyámleánya Pavletics Irma és férje Nagy Gyula, valamint a közelebbi és távolabbi rokonok nevében fájdalommal szível tudatja, feledhetlen férjének Joksman Nándor kir. törvényszéki elnöknek f. hó 1-én reggel 8 1/2 óra körül életének 55-ik, boldog házasságának 20. évében a halotti szentségek átjatos fólvétele után gyászosan elhunytát. A megboldogult, családjának valódi vendégévé vált, kinek a lesújtó csapás terhe alatt csak az Istenbe vetett hit nyújt vigasztalást. Hült tetemei f. hó 3-án délután 3 óra körül a helybeli r. kath. sírkertbe örök nyugalomra helyeztetni, lelkéért az engesztelő áldozat és a hó 4-én délelőtt 9 óra körül a székes-egyházban fog az ezek után bemutatni. Béke lengjen porain. Gyulafehérvár, 1885. szeptember hó 1-én.

— **Szentkatolnai Bakk Endre** vizaknai r. kath. plebánus megelégedő szék rögiségért, Vizaknára vonatkozó régi oklevelet, a vizaknai családokra vonatkozó adatokat gyűjtött össze. Érdekes többi között gróf Hadik András híres generális tárczája jegyzetével, s több aprósága. A tulajdonos plebánus ur a legszivesebb készséggel mutatja és magyarázza meg gyűjteményét, melynek több érdekes darabja Pulszky Ferenc figyelmét is kiválóan felkeltette.

— **A felépült honvédlaktanya** átadása és osztályozása folyó hó 7-ére tüzetett ki. Az átvevő bizottságba honvédelmi m. kir. miniszter ur a központból Schaller János hadbiztos és Seydl Ede százados műszaki tisztet rendelte ki, a megye részéről Csató János kir. tanácsos alispán, Pünkösti Ferenc kir. főmérnök, N.-Enyed részéről Kovács Gyula polgármester fognak megjelenni.

— **Vizakna város képviselő testületében** felebezés folytán megemmisített választás következtében 3 rendes és 6 pótag helye üresedvén meg, a választás f. hó 3-án ejtetett meg Török Bertalan megyei főjegyző elnöke alatt. A magyar választók nagy részétet tanúsítottak, míg ellenben a románok, mintegy 16 egyén kivételével távol tartották magukat, így vettrén véget a régi szép egyetértésnek szerencsétlen vezetői utasítására. Szavazott 137 választó, megválasztottak rendes tagokká Kremiczky Amánd, Dobozy Lajos, Kovács József; pótagokká: Reiser József, Bogáthi Zsigmond, Krizbai István, Bogáthi Péter József, Kronberg Gyula és Kovács Sándor.

— **A gyulafehérvári ízr. hitközség** mult hó 27-én tartott választmányi gyűlésén dr. Nátán Bernát városi orvos indítványán folytán száz forinttal a közművelődési egyesület alapító tagja lett. — Derék, hazafias érzelmet jelez e szép tett!

— **Az országos kiállítás** iránt folytonosan nő az érdeklődés. Tömegesen mennek fel az erdélyi részek gazdái és iparosai is, úgy hogy többször zsúfolásig telnek a keddi és pénteki vonatok. E tömeges látogatás eredménye, hogy Balogh Vilmos, Toldy Ferenc és Gelléri Mór által szerkesztett „Kiállítási kalauznak” már 3-ik és pedig igen jó kiadása jelent meg, melyet olvasóink szíves figyelmébe ajánlhatunk. A kiállítási vendéglősök is valószínűleg okulnak a sok panaszon, mi az ételtek drágasága miatt bizony alapos is volt. Így például levessből, marhahusból, vagy e helyett fízlekből és tésztából álló ebédet a hőmérséklet-vásárhelyi csárdában 45 kr-ért, Pohlnál 50 kr-ért, Dréher-nél 60 kr-ért, a debreczeni kitűnő csárdában 61 kr-ért kaphatni, ha pedig a tészta helyett pecsenyét kívánunk, 10-30 kr-ral fizetünk többet. A lakásközvetítő iroda igen jó lakásokat jelöl ki 1 frt 20—50 kr-ért takarítással együtt, úgy hogy közepes sorsu családok is megszerezhetik maguknak azt a tanulságos élvezetet, mit a kiállítás nyújthat.

— **Egy 12—14 éves fiú**, ki jól írni és olvasni tud és a könyvnyomdászatot megtanulni kívánja, azonnal felvételt Wokál János könyvnyomdájába.

Ny. Wokál János gyorssajtóján Nagy-Enyeden.

— **Általános iskolai atlasz** kaptunk, mely Mészner Vilmos kiadásában jelent meg. Ez az atlasz, mely népiszkolai használatra készült s melyet György Aladár nevezett át és látott el a borítékon statisztikai adatokkal, az eddigi hasonló atlaszokat főképen azzal mulja felül, hogy nem csak nagyobb és terjedelmesebb, hanem e mellett pontos és a mi főleg: igen tiszta nyomású. Nagyon figyelembe veendő dolog ez a tanító részéről. Mert voltak atlaszaink, melyekkel csak azért nem érték elégt az iskolákban, mivel a nem tiszta nyomás miatt a gyermek nem ismerte ki magát a térképen. Mészner Vilmos atlaszának éppen az az előnye, hogy a gyermek tájékozását a térképen tisztasága, pontosága és kellő nagysága igen könnyűvé teszi és így jelentékenyen előmozdítja a földrajz tanulását. Az atlasznak ára 36 krajczár, tehát igen csekély tartalomhoz képest. Egyes térképek is kaphatók belőle, melyeknek ára 10—10 krajczár. Kapható Wokál János könyvkereskedésében, Nagy-Enyeden.

— **Takarékoskodjunk!** Ki ne követné szívesen ezt az elvet, mikor tudja, hogy általa nem csak megtarthatja jölétet, hanem gyarapíthatja is? S ha takarékoskodásról van szó, hol lehetne ezt jobban gyakorolnunk, mint otthon; s ki tehetné jobban, mint a ház asszonya? Igen a hol a nő, a családanya takarékos, ott az egész család jölétét szemlátomást gyarapodik. S melyik nő nem tudna takarékoskodni? Nem hisszük, hogy volna olyan. De van sok oly módja a takarékoskodásnak, melyek általában nem ismeretesek még. Most itt lehet olvasni, hogy vásárolni, majd meg annak van a rendelkezésű előléltési módja, máskor meg oly dolgot végeztünk könnyű szerrel, kevesebb költséggel, sőt költség nélkül otthon, melyet drága pénzen más által kellett végeztetnünk. Szóval száz és száz módja van a takarékoskodásnak. Minden hölgy örömmel fogad tehát egy oly megbízható tanácsadót, a milyen a „Magyar Háziasszony” című heti lap, mely az életben előforduló minden körülmények között hasznos tanutatással szolgál s e jó tanácsok folytán eszközölt megtakarítások bizonyára szívesebben is feléneke a csekély előfizetési árral, mint e hasznos folyóirat kerül. A „Magyar Háziasszony” előfizetési ára egy évre csak 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Előfizetheti legközelebbi postautalvány által, eizmeze a „Magyar Háziasszony” kiadóhivatalához Budapestben, nagy koroná-utca 19. — Mutatványszámok ingyen küldetnek mindazoknak, ki a kiadóhivatalhoz ezektől — legközelebbi levelezőlapal — fordulnak.

— **Piaci árjegyzék.** Nagy-Enyed, 1885. szeptember hó 3-ról. Egy hectoliter tisztabuza 5 frt 60 kr, rozs 4 frt — kr, ely buza 4 frt 50 kr, törökbuza 4 frt 25 kr, zab 2 frt — kr. Egy kiló marhahus 36 kr, sertésus 40 kr, borjúus 32 kr.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

Dr. MAGYARI KÁROLY
SZILÁGYI FARKAS TÖRÖK BERTALAN
Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS

Sz. 1697—1885.
tkvi

Arverési hirdmény.

A nagyenyedi kir. járásbírósg, mint telekkönyvi hatóság részéről közlé tétetik, hogy végrehajtható íj. Benkő Elek 500 frt tőke, ennek 1881. évi január 25-től jóról 6% kamatai 26 frt 40 kr költség követelése és a kir. kincstár 216 frt 82 1/2 kr adóhátraléki tőke s ennek 6% kamataiból álló követelésének kielégítése végett végrehajtást szenvedő Bogdán Lajos hagyatékának a h. r. L. rész 114 sz. tkjében A+1 rend 89 1/2, 89 1/2 hr. szám alatt foglalt fekvőségét 1073 forint megállapított kikéltési árban Hari község előljárásági helyiségében 1885. évi szeptember hó 12-én délelőtt 9 órakor tartandó nyilvános arverésen kikéltési árban adó is eladtnak.

Venni szándékozó kötelesek a kikéltési ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. l.-cz. 42. §. jeltelt árfolyammal számított, óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban a kikéltőt kezehez letenni.

Vételárt pedig vásárló az arverezés jogerőre jutása után 30, illetőleg 60 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó, mint lotéti hivatalhoz lefizetni.

Különbön az arverezés megállapított feltételei alólrit telekkönyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és Hári község előljáráságiánál megtekinthetők.

A kir. járásbírósg, mint tkvi hatóságtól.

Nagy-Enyeden, 1885. április 27-én.

Bátor vagyok a n. é. közönségnek jelenteni, hogy mátol kezdve minden nap friss virsli lesz kapható. Szíves pártfogást kérve egész tisztelettel HUDELIST MÁTYÁS, vendéglős.

Andel J. féle

uj felfedezett

tengertuli por

pusztit

poloskát, bolhát, svábot, molyt, orszobogárt, legyet, hangyát, pinczebogárt, madármolyt, egyáltalában mindennemű rovarot, — majdnem természetfölötti gyorsasággal és biztonsággal, — oly formán, hogy a létező rovarok költéséből még csak nyoma sem marad annak. Valódi minőségben és olcsó áron kapható:

Prága

Adel J. féle gyógyfűkereskedésben

„a fekete kutyához” Huss utca 13.

Nagy-Enyeden íj. WINKLER JÁNOS ur vegyeskereskedésében.

Szerkesztői i
Nagy-Enye
A KIADÓHIVAT
hová
lap szellemi rész
közlemények küld
Kiadóhivat
Wokál János könyvke
hová
az előfizetése és
bérmentesen küld
Kéziratok nem adatu

Budapestben, M
dezett országos ki
reményünket jóval
izlése és fénye, s
érdeklődés, melyet
tenie sikerült, nek
Szívünk fölemelő é
és olvasuk, hogy
kes jury, mily elra
gos kiállításunk sil
Midőn a mag
magát, hogy az ip
művészetek stb. te
mán kifejtett munk
nak mérvéről, a m
előre lehetett tudn
közepes színvonal
Ezt előre onnan le
elibe azt a célt tűz
jük fel magunkat,
művelt nemzetek r
ben rendkívüli tev
mulasztásait kellet
nunk s ez okon la
fesztéssel kellett m
óráján ki is tűnt, fé
tők, hogy munkánk
volt hiában való.
egykor a fegyvere
gának hervadhatla
gyar a békés alkoi
maga helyét becsü
műveltebb, a legfé
magát felküzdeni.

Fényes bizony
fényrel csillogó, h
kiállításunk, melyn
és ipari fejlettség
fiai százával, sőt ez
röl fővárosunkba B
Valóban az az
világ előtt fel birtu

TÁ

— Az Erdélyrészi Magy

Zendületek ma, v
Ébredjen rég alrú
Adjatok vissza, m
Mitől ma millió m
Mint föld zaján tu
Oly téli hangot k
A jelszót, melyre
„Legyen m a g y
Egymásra ágaskod
Nemere, Czibles s
Láb-ujjhegy' állna
Hogy egymás váll
Lássák be a jöven
Be véges-végig az
Hogy kit e föld h
Van-e ki magyar

A Hargitától, bér
Termő mezőkön á
Az Olt is, régi gy